

Кевлюк І. В.

Національний авіаційний університет

Громик Л. І.

ЗВО «Подільський державний університет»

Заваринська І. Ф.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ПОДВІЙНА АКТУАЛІЗАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ МОВОТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА ДРОЗДА

У статті здійснено дослідження прийому подвійної актуалізації фразеологічних одиниць у мовотворчості Володимира Дрозда. На матеріалі повісті «Ірій» проаналізовано специфіку семантичних модифікацій аналізованих одиниць, що реалізує лексичні значення усіх чи окремих компонентів фразеологізму поряд із використанням його традиційного значення. З'ясовано роль сталих висловів у нестандартному поданні письменником інформації й загалом самопрезентації авторської індивідуальності. Встановлено, що фразеологічні одиниці повісті Володимира Дрозда «Ірій» – найпродуктивніші лексичні конструкції, що засвідчують єдність художньої мови тексту з джерелами народної. На підставі аналізу цього мовного явища їх розглянуто як нарізно оформлений, але семантично цілісний і синтаксично неподільний мовний знак, що своїм виникненням і функціонуванням зобов'язаний фразеотворчій взаємодії одиниць усіх рівнів мови. Зазначено, що описувати його можливо лише як семантично неподільну та цілісну з контекстом конструкцію. Об'єктом аналізу слугують фразеологічні одиниці, залучені до процесу подвійної актуалізації в повісті Володимира Дрозда «Ірій». Встановлено, що освоєння та трансформація фразеологізмів у творі є однією з важливих особливостей гротескного підтексту. Зроблено спробу не тільки узагальнити основні риси процесу подвійної актуалізації фразеологічних одиниць художнього тексту, а й значно доповнити їх, головним чином завдяки поглибленому аналізу найбільш показових із мовностилістичного погляду одиниць аналізованої повісті. Робота збагачує та доповнює наявні уявлення про рухомість лексичного пласту в художньому тексті, пояснює найважливіші закономірності його підбору. Доведено, що подвійна актуалізація – ефективний у лінгвістичному й образно-емоційному аспектах засіб, що передає гру буквального й переносного значень, ілюструє нетривіальність мислення автора, витонченість техніки володіння словом.

Ключові слова: фразеологічні одиниці, подвійна актуалізація, повість «Ірій», Володимир Дрозд, химерна проза.

Постановка наукової проблеми. Фразеологія української мови – одна з найбільш продуктивних серед наукового опису галузей мовознавства, що передає національну самобутність мовлення, його характер, метафоричність, експресивність та емоційність. Створений народом протягом віків, цей пласт лексики удосконалюється, урізноманітнюється, семантично трансформується, що найбільш виразно можна простежити крізь призму дослідження мовотворчості українських письменни-

ків. Фразеологічні одиниці як образні засоби, що характеризують мовностилістичне оформлення художнього тексту, слугують ефективним способом аналізу творчого, нестандартного подання інформації й самопрезентації авторської індивідуальності. Особливо самобутнім у цьому плані є Володимир Дрозд. Говорячи про мовностилістичні особливості творчості письменника, зазначимо, що вирішальну роль у їх характеристиці відводимо використанню автором поезики химер-

ності – дивної й незвичної. Адже навіть у традиційному поєднанні слів фіксуємо інакомовлення та смислову інверсію. Відбувається своєрідне розмежування сталого взаємозв'язку слово / поняття. Одночасно слово наповнюється емоційністю, експресивністю, естетичною вмотивованістю та образністю. У цьому полягає специфіка художнього мовлення тексту. Пильніша увага до фразеологічних одиниць, використаних Володимиром Дроздом у художньому творі, дозволяє не лише виявити певні закономірності внутрішнього зв'язку між їхніми елементами, а й довести, що засіб подвійної актуалізації використаний автором свідомо, як маркер, що стимулює вдумливе, осмислене читання, спрямований на створення комічного ефекту, що найчастіше має гротескний відтінок і більш повно розкриває суть того чи іншого явища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У наукових розвідках сучасних лінгвістів не існує єдиної думки щодо процесу зіткнення прямого та фразеологічного значення компонентів у межах тієї ж фразеологічної одиниці: одні дослідники пов'язують його з руйнуванням фразеологічного значення, інші – відзначають ефективне співіснування буквального та фразеологічного значення в одному контексті. Особливості семантичних та структурно-семантичних трансформацій фразеологізмів описано в дослідженнях В. Ужченко й Д. Ужченко [8], Я. Баран [1]. Що стосується подвійної актуалізації фразеологічних одиниць, то на сьогодні це питання найкраще, на нашу думку, висвітлено в праці В. Білоноженко й І. Гнатюк [3]. Розглядаючи подвійну актуалізацію як продуктивний засіб семантичних модифікацій, тобто реалізацію лексичних значень усіх чи окремих компонентів фразеологізму поряд із використанням його традиційного значення, лінгвісти зазначають, що можливість одночасного сприйняття в стійкому виразі буквального й переносного значень закладена в самій природі фразеологізмів, оскільки через потенціал внутрішньої форми для них показова семантична двоплановість [3, с. 87]. У нашому дослідженні будемо спиратися на кваліфікацію, запропоновану В. Білоноженко на основі таких ознак: а) наявності / відсутності в мові вільного словосполучення, співзвучного з фразеологізмом; б) порушення / збереження лексико-граматичної структури традиційного фразеологізму; в) одночасність / неодночасність лексичного і фразеологічного значень словосполучення [3, с. 89].

Мовотворчість Володимира Дрозда як об'єкт опису представлено в розвідках А. Яворського

[9], О. Бравко [4]. Фразеологічний масив прозових текстів письменника експліковано в статті О. Бачишиної [2]. Частково фразеологізми як мовностилістичні одиниці вираження гротескного задуму в повісті Володимира Дрозда «Ірій» проаналізовано в статті С. Погорілої й І. Тимчук [6]. Однак спеціального дослідження, присвяченого комплексному аналізу способів подвійної актуалізації фразеологічних одиниць на основі конкретного твору прозаїка, немає. Тому пропонується робота є спробою дослідити й виявити основні семантичні трансформації традиційних фразеологізмів у повісті Володимира Дрозда «Ірій».

Постановка завдання. Оперуючи принципово важливими положеннями, раніше висловленими щодо мовностилістичного оформлення прози Володимира Дрозда, представлено комплексний аналіз фразеологічних одиниць, залучених до процесу подвійної актуалізації в повісті «Ірій». На матеріалі химерної прози письменника проаналізовано механізми й прагматичну роль модифікованих структур стійких одиниць, що дає змогу уточнити їх внутрішню організацію. Робота збагачує та доповнює наявні уявлення про рухомість фразеологічного пласту в художньому тексті, пояснює найважливіші закономірності його підбору.

Виклад основного матеріалу. Своєрідність форм і способів функціонування фразеологізмів у повісті Володимира Дрозда «Ірій» значною мірою виявляється в різних способах їх передачі. Авторське розширення сталих меж дозволяє виразити основну комічну думку твору, переосмислити й набути нових специфічних рис та властивостей. Смислову структуру фразеологічних одиниць ускладнено завдяки поєднанню усталеного значення та нового, індивідуального, що служить вираженням внутрішнього світу героїв повісті, їхнього менталітету та звичаїв. Наповнення фразеологізмів створено на основі спостережень. Розуміння образного змісту таких мовностилістичних одиниць відіграє важливу роль у пізнанні авторського задуму й чітко окреслює «химерну лінію», притаманну творчості письменника. При цьому лише невелика кількість фразеологічних одиниць не зазнають модифікацій і слугують насамперед засобом емоційної передачі мовлення героїв: «мала звичку *різати у вічі правду...*» [5, с. 6]; «*продекламував, аби засвідчити, що теж не ликом шитий*» [5, с. 10]; «*тут її жаба циці дасть*» [5, с. 16]; «*діждесь ранку бери ноги на плечі й шкандибай на Пакуль*» [5, с. 30]; «*...побалакати треба, а стіни вуха мають...*» [5, с. 72]; «*страховисько присором-*

лене *пішло світ за очі*» [5, с. 88]; «вдовине добро стало ненажерливій звірюці чи нечистій силі *впоперек горла*» [5, с. 89] тощо.

Найчастіше, скориставшись прийомом семантичних зміщень, прозаїк доповнює відомі фразеологізми індивідуальними елементами, розширивши одночасно їх сталі значеннєві межі. Скажімо, за моделлю подвійної актуалізації у творі кілька разів обіграно сталий вислів *як свисне рак* (ніколи [7, с. 592]), що характеризує недосяжність бажаного. Зазначимо, що аналізований фразеологізм виконує в тексті ще й композиційний стрижень, навколо якого розгортаються всі події і який насажений додатково конотацією здійснення / нездійснення мрії Михайлика – переїзду в місто Ірїй. На початку тексту підсилення нездійсненого бажання доповнено конкретизацією місця, де має *свиснути рак*: «Дора візьме мого хлопця до себе, хіба тоді, *як свисне рак у Жерелі*» [5, с. 5]. Далі цей фразеологічний маркер творчо модифікується й набуває гротескного звучання довгого очікування здійснення мрії хлопчика: «Я перейшов у дев'ятій, минало друге літо, а *рак усе мовчав*, буцім його давно не було під вільшаним пнем, хоч я того рака ловив щотижня, скаламучуючи воду в ковдобині дерев'яним бовталом, і знову випускав на волю в надії нарешті вчути віщій посвист. Бо ж мріями своїми я був давно у місті, за Собакаревою горою, де піщана полівка впадала в чорне річище асфальтів» [5, с. 7]. Сміслові навантаження реалізації бажаного несе аналізований фразеологізм у фінальній частині повісті: «Мамо, *рак у Жерелі свиснув*, і дядьків велосипед брязкотить під селом! – гукнув я, вбігаючи, схвилюваний, до сінець, де мати луцила kwasолю» [5, с. 8–9]. Проте його розуміння та розпізнання можливе, враховуючи усю поетапність трансформації: від *як рак свисне* (ніколи) – до *рак мовчав* (очікування дива) – *рак свиснув* (сталось диво).

Окремо вичленувати фразеологізм із тексту повісті практично неможливо, оскільки автор подає лише натяк на загальновідомий усталений вираз. Розшифрування закладеної мінімальної інформації можливе на тлі значень тих слів, які поєднані ширшим синтаксичним зв'язком. Як правило, прозаїк порушує закладене мовною нормою відтворення одного й того самого компонентного складу, послуговуючись при цьому окремим елементом лексичного цілого: «Я *меланхолійно стежу за його роботою, хоч мої кишки давно підігравали дядьковим...*» [5, с. 54]. У вказаній конструкції Володимир Дрозд обіграє відомий фразеологізм *кишки заграють марш* (хто-

небудь дуже голодний [7, с. 295]), використавши трансформацію *кишки підігравали*. У такий спосіб прозаїк оновлює семантику й структуру фразеологізму, зберігаючи при цьому сталий фразеологічний маркер.

Зауважимо, що трансформація фразеологічних одиниць повісті насамперед має стилістичну мету. Найчастіше відбувається уточнення чи розширення їхнього значення у зв'язку з конкретно мовленнєвою ситуацією. Наприклад, у зв'язку з іншими словами фразеологізм *мурашки бігають* (хтось тремтить, здригається від холоду, хвилювання, радості, впливу чого-небудь на органи чуття [7, с. 411]) значно розширює свої лексико-граматичні та семантичні межі в такій конструкції: «Тут де *взялися мурахи*, холодні мов крижини, і *поповзли мені від п'ят до тім'я...*» [5, с. 72]. Подібний спосіб подачі вказує на нерозривну єдність із художнім полотном та виконує роль смислового центра, навколо якого групуються додаткові семантичні значення.

Одним із базових гротескних засобів можна вважати процес неодноразової подвійної актуалізації, коли подальший авторський коментар конкретизує значення попереднього виразу, що супроводжує фразеологізм. Саме раптове зміщення плану значень із конотативного в денотативний активізує увагу читача й формує гумористичний ефект. До прикладу: «*Ми без задніх ніг (вони дрібцювали слідом) погналися за втікачем...*» [5, с. 60]; «*Пакульці торочили, що у його голові від пиятики давно горобці цвірінькають. І справді, я вчув, як у голові дядька Гнидки весело та радісно вицвірінькує дрібне птаство*» [5, с. 26]; «*Дід Єврась за словом до кишені не ліз, воно лежало в нього напихваті*» [5, с. 37].

Натомість у реченні «*Камінь упав з мого серця і покотився двором, там його зловив дядько Денис та став точити об камінь купило, що за останні дні притупилось*» [5, с. 68] відбувається оновлення лексико-граматичного плану сталого виразу з розширенням його складу завдяки сполучним можливостям компонентів й усталення його як відомого фразеологізму (пор. *камінь ліг на серце* – хтось перебуває в гнітючому настрої [7, с. 287]). При цьому автор свідомо гротескно обіграє першочергову семантику вислову в спеціально створеному контексті.

Специфічну функцію в повісті виконує подвійна актуалізація фразеологізмів-зрощень. Цілісні за лінгвістичною нормою, вони виключають словесне розширення своїх меж. З погляду мовної норми такі «вторгнення» – неприпус-

тимі. Однак саме вони умотивовують химерність сказаного та створюють комічний ефект. Автор нівелює будь-які обмеження, подаючи індивідуальні характеристики, поширюючи їх додатковими лексемами, наприклад: «*Позаяк хазяйство Солом'яників розвіяв вітер невдач, а задарма їсти тітчин хліб мені не хотілося, я старатливо бив у саду березовим оцупком...*» [5, с. 71] (пор. *бити байдики* – бути без діла, весело проводити час [7, с. 27]); «*Я поважно кивнув і, проковтнувши глибоке розчарування, позаяк моя промова годи-лася зараз хіба що язикові на підметки, попхався через коридор до кімнати секретарки*» [5, с. 46] (пор. *у підметки не годиться* – своїми якостями, властивостями стояти нижче від кого-небудь, бути зовсім не до порівняння [7, с. 508]). Завдяки руйнуванню узальної структури Володимир Дрозд досягає ефекту моделювання власне авторського світосприйняття.

Лексемою *на груші* розширено семантичні межі іншого досліджуваного фразеологізму *сорока принесла на хвості* (кому-небудь стало відомо про щось [7, с. 677]) у фрагменті «– *Ти бачив сороку на груші? Піди глянь. І запитай, що вона принесла на хвості. А вона тобі прострекоче: я принесла на хвості, що твого дядька призначено директором водоконтори*» [5, с. 82]. У цьому випадку сполуку *сорока на груші* можна розглядати як алузію на ще один фразеологізм *сорока на тину* (незручно, неприродно [7, с. 677]), але який набуває власне авторського смислового значення несподівано, дивно.

Зауважимо, що лексема *груша* (уже не дерево, а плід) обіграна автором ще у кількох химерних контекстах. Зокрема, як натяк на безглуздість, несумісність із реальністю (реалізує власну семантичну наповненість нісенітниці, дурниці [7, с. 172] сприймаємо її в репліці матері: «*Йди ж, синку, та натруси для дядька груші із верби, – мовила мати, підводячись і хрестячись на світлу пройму дверей*» [5, с. 9]. Звідси – гротескний відтінок назви такого плоду, який пішов зривати Михайлик – *груші-дулі*: «*Я вхопив корзину і почимчикував у кінець городу, де сріблилась розлога, гілляста верба. На хвильцях її листу поважно вигойдувалися жовто-рожеві огузкуваті груші-дулі*» [5, с. 9], де елемент прикладки *дуля* актуалізує відомий фразеологізм *дуля з маком* (зовсім нічого [7, с. 220]).

Для процесу подвійної актуалізації характерне також лексичне або лексико-граматичне оновлення всього фразеологічного виразу, наприклад: «*Бо скаженому і Стрижень по коліна*» [5, с. 61] (пор. *море по коліна* – хтось нічого не боїться [7, с. 405]). Завдяки використанню топо-

німа (назви річки Стрижень) Володимир Дрозд змінює лексичне значення одиниці, надаючи сталому вислову місцевого колориту та підсилюючи психологічну важливість навколишньої дійсності, що оточує головного героя.

Як бачимо, прозаїк намагається матеріалізувати закладене нормативною базою фразеологізму первинне значення. При цьому, як правило, унаочнює гротескне наповнення сказаного додатковими семами, розширюючи межі сталого виразу до цілісної багатокомпонентної синтаксичної конструкції: «*Сотні кішок з нявкотом та писком шкребли душу*» [5, с. 32] (пор. *шкребити на душі* – кого-небудь охоплює почуття гіркоти, суму, неспокою, тривоги, незадоволення і т. ін. [5, с. 777]); «*Невзабарі горшки родини Солом'яників були побиті на дрібне череп'я*» [5, с. 37] (пор. *побити горщик* – розірвати, порушити дружні стосунки, посваритися [7, с. 603]); «*Щодо Андрія, то нам не треба було довго домовлятися, бо хоч він і лишався байдужим до Славчиних теоретичних розвідок у майбутнє та до моїх лихоманних фантазій, і що не знали гнuzди, зате мав золоті руки і сидів на уроках у чорних шкіряних рукавичках, аби їхнім сонячним блиском не привертати до себе уваги*» [5, с. 70] (пор. *золоті руки* – «той, хто бездоганно знає свою справу, професіонал» [7, с. 623]). У такий спосіб Володимир Дрозд надає фразеологічним одиницям подвійного семантичного звучання, стираючи межі між дійсністю й реальністю, стилістично досягаючи ефекту гумору.

Зауважимо, що використану автором подвійну актуалізацію можна розглядати як один із мовних засобів химеризації тексту, коли фантастичні події, явища, яких не може бути в реальній дійсності, але які закріплені в фразеологічних одиницях, сприймаються героями повісті як реальні. Наприклад, головний герой чує цвірінькання горобців у голові (пор. фразеологізм *горобці цвірінькають у голові* – хтось-небудь легковажний, несерйозний [7, с. 162]): «*Пакульці торочили, що у його голові від пиятики давно горобці цвірінькають. І справді, я вчув крізь нетерпеливе ревисько машин та автобусів, що їм будинки, стовпившись обабіч бульвару, загородили дорогу, як у голові дядька Гниди весело та радісно вицвірінькує, витьохкує, видзвонює дрібне птаство*» [5, с. 28].

Окрему групу фразеологізмів, що зазнали структурно-семантичних перетворень, становлять сталі звороти біблійного походження. У такому контексті розглядаємо материнську настанову Михайлові: «*В чужий рот не зазирати, іншій людині ями не копати, добро людям робить, бо*

за добро добром і віддячують, а за зло – злом...» [5, с. 30]. А також стилізований під біблійну тематику вислів дядька: «*Не паси завидючими очима товару, бо свій розбіжиться*» [5, с. 57]. Функціонують вони також у системі протиставлень світосприйняття головного героя, де перший компонент – власне біблійний вираз, а другий – фразеологізм неологічного характеру: «*Я не кажу: любить іншого як самого себе. Я кажу: любить людину в самих собі і в ближньому своєму. Я не кажу: підставте ліву щоку, коли вас лягнуть по правій. Я кажу: не замахуйтеся, поки на вас не замахнуться*» [5, с. 54].

Художня майстерність Володимира Дрозда виявляється не тільки в семантичній та структурно-семантичній трансформаціях фразеологічних одиниць, оновленні й розширенні фразеологічних контекстів, а й у створенні нових авторських образних висловів, які становлять примітну рису його ідіостилю й поповнюють фразеологічний пласт сучасної української лексики. Семантичну основу таких одиниць складають реалії життя та побуту персонажів, значеннєвий компонент яких розуміємо лише з контексту: «*По стелі від люстри до люстри повз монтер, затиснувши в губах перегорілі лампочки, ніби чоботар зірки; він зиркнув на мене згори одним оком, буцім грак на муху*» [5, с. 23] («зневажливо, без особливої цікавості»); «*Вранці я прокинувся з каменем на серці, буцім напередодні натворив твореників у школі і мене послали по матір*» [5, с. 64] (наробити чого-небудь поганого); «*Налившись буряковим розсолом, я покірно чекав, поки дід Кіндрат кресане сірником...*» [5, с. 48] (почервонівши); «*Тільки ж іржі на мені в три пальці і жоден піп не допоможе*» [5, с. 57] (мати багато гріхів). Виникнення нових фразем та їх структурні видозміни репрезентують оригінальність індивідуально-авторської манери письма Володимира Дрозда, уміння

трансформувати фразеологічні одиниці з урахуванням особливостей макро- і мікроконтекстів художнього тексту.

Висновки і пропозиції. Отже, можна підсумувати, що в художньому полотні повісті Володимира Дрозда чільне місце відводить фразеологізмам, адже вони не лише насичують текст додатковим емоційним відтінком та експресивною оцінкою, а завдяки використанню автором подвійної актуалізації являються потужним джерелом гротеску. При цьому можна виділити кілька варіантів їх реалізації у структурі твору: 1) письменник вписує досліджувану одиницю в текст, обігруючи її як компонент емоційного лексикону та засіб висловлення героїв; 2) послуговується відомим фразеологізмом, не змінюючи його, проте додаючи власний коментар, що найчастіше нівелює переносне значення сталого виразу та виражає буквальне розуміння сказаного; 3) виділяє окремих елемент сталого виразу (як натяк на нього) і творить фразеологізм близького семантичного наповнення, використавши побутові вкраплення із життя своїх героїв; 4) письменник подає вираз із власного спостереження, що в контексті набуває фразеологічного звучання (власне авторські фразеологізми). Творчо модифікуючи фразеологізми завдяки залученню подвійної актуалізації, письменник домігся більш точної метафоричності усталених фразеологізмів та їх оновлення. Семантичні перетворення стали можливими завдяки спеціально організованому контекстному оточенню фразеологізму та особливому характеру зв'язку компонентів фразеологічних одиниць з елементами контексту.

Перспективним вбачаємо подальше комплексне вивчення одного з найпоширеніших засобів підвищення емоційно-експресивного забарвлення – подвійної актуалізації, зокрема шляхом зіставного аналізу модифікованих одиниць у творах Володимира Дрозда та інших українських письменників.

Список літератури:

1. Баран Я. Фразеологія у системі мови: автореф. дис ... доктора філол. наук: 10.02.15 «Загальне мовознавство». Київ, 1998. 25 с.
2. Бачишина О. Фразеологізми як засіб химеризації в повісті В. Дрозда «Ірій». Вісник Львівського університету. Серія «Філологічна». 2017. Вип. 64. Ч. II. С. 274–283.
3. Білоноженко В. М., Гнатюк І. С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. Київ: Наук. думка, 1989. 156 с.
4. Бравко О. Колористичні засоби художньої виразності у прозі Володимира Дрозда. Слово і час. 2019. № 8. С. 78–97.
5. Дрозд В. Вибрані твори : у 2-х т. Київ: Рад. письменник, 1989. Т. 2: Повісті, романи. 552 с.
6. Погоріла С. Г., Тимчук І. М. Мовностилістичні одиниці вираження гротескного задуму в повісті В. Дрозда «Ірій». Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Т. 32 (71) № 3. Ч. 1. 2021. С. 50–54.
7. Словник фразеологізмів української мови / НАН України, Ін-т укр. мови, Укр. мов.-інформ. фонд; [уклад.: В. М. Білоноженко та ін. ; відп. ред. В. О. Винник]. Київ: Наук. думка, 2003. 786 с.

8. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 494 с.
9. Яворський А. Поліська лексика в романі Володимира Дрозда «Листя землі». Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Філологічні науки. Мовознавство». Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. № 6 (307). С. 154–158.

Kevlyuk I. V., Hromyk L. I., Zavarynska I. F. DOUBLE UPDATE OF PHRASEOLOGICAL UNITS AS A FEATURE OF VOLODYMYR DROZDA'S LANGUAGE CREATION

The article investigates the use of double actualization of phraseological units in the speech-making of Volodymyr Drozd. On the material of the story «Iry» the specificity of semantic modifications of the analyzed units, which realizes the lexical meaning of all or individual components of the phraseology along with the use of its traditional meaning, is analyzed. The role of fixed compounds in the writer's non-standard presentation of information and in general the self-presentation of the author's individuality is clarified. It has been established that the phraseological units of Volodymyr Drozd's story «Iry» are the most productive lexical constructions, testifying to the unity of the artistic language of the artistic text with folk sources. Based on the analysis of this linguistic phenomenon, they are considered as a separately designed, but semantically integral and syntactically indivisible language sign, which owes its origin and functioning to the phrase-forming interaction of units of all levels of language. It is noted that it is only possible to describe it as a semantically indivisible and context-integrated construction. The object of analysis is phraseological units involved in the process of double actualization in Volodymyr Drozd's story «Iry».

It is established that the development and transformation of phraseological units in the work is one of the important features of the grotesque subtext. An attempt was made not only to generalize the main features of the process of double actualization of phraseological units of the artistic text, but also to significantly supplement them, mainly thanks to an in-depth analysis of the most indicative from a linguistic stylistic point of view of the units of the analyzed story. The work enriches and supplements existing ideas about the mobility of the lexical layer in the artistic text, explains the most important regularities of its selection. It has been proven that double actualization is an effective linguistic and aesthetic tool that conveys the play of literal and figurative meanings, illustrates the non-triviality of the author's thinking, the sophistication of the technique of mastering the word.

Key words: *phraseological units, double actualization, the novel «Iry», Volodymyr Drozd, whimsical prose.*